

EL PAÍS

QUADERN.

Kelin, al cap de 2.600 anys

Arqueòlegs i professors universitaris recreen per al públic la vida quotidiana en jaciments ibers

ESPERANÇA COSTA | València | 2 OCT 2013 - 21:12 CET

1

Archivado en: Arqueología Comunidad Valenciana España Cultura Gencia

Representació d'una boda de l'època dels ibers al jaciment de Kelin.

La magrana s'usava per a donar color al vi i perfumar-lo i la corfa, seca, era una bona ferramenta per a adobar el cuir. Les fulles de la noguera tenien els teixits de marró, la camamilla aclaria els cabells, i les roselles i el cascall eren potents analgèsics, sedants i espasmolítics. [Els usos quotidians de plantes com aquestes](#) en el món antic han estat constatats en les excavacions arqueològiques de ciutats d'època ibera, com ara Edeta (Llíria), Arse (Sagunt), Saiti (Xàtiva) i Ilici (Elx), o del jaciment de la Serreta d'Alcoi, arran de les troballes de

restes de fusta, fruits, llavors i pol·len.

Diumenge que ve, 6 d'octubre, en el jaciment de [Kelin](#) (Caudete de las Fuentes), les propietats i els usos casolans de plantes com les esmentades seran el fil conductor de la visita dramatitzada a aquesta ciutat ibera datada entre el segle VII i l'any 75 abans de la nostra era, i que era capital d'un territori extens on ara se situa la comarca d'Utiel-Requena. De visites recreades se'n fan en molts llocs històrics, però només a Kelin i a la Bastida de les Alcusses (Moixent) els mateixos arqueòlegs, professors universitaris i becaris que han participat en les excavacions i en les investigacions són els que, un cop de setmana l'any, es muden amb robes inspirades en la iconografia de la ceràmica i l'escultura iberes i esdevenen personatges que expliquen al públic la vida quotidiana de l'època.

"Altres anys el guió s'ha centrat en els ritus funeraris, en els nupcials o en la verema i la producció del VI, per exemple", diu Consuelo Mata, professora d'Arqueologia de la Universitat de València i directora del jaciment. Mata assumirà diumenge el paper de Betukine, dona de Tarbanikor, un ric matrimoni de comerciants. Els noms dels personatges, com els de la parella d'agricultors Belestar i Sosintaker, són reals i permeten als arqueòlegs fabular sobre la seua existència i la de tota una civilització.

Des del 2004, quan començaren les representacions dramatitzades al jaciment de Kelin, la població de Caudete de las Fuentes (amb 800 habitants) es duplica gràcies a aquesta iniciativa. En la visita del proper diumenge, que porta com a lema "Olors, colors i remeis", a més de conèixer les restes arqueològiques i de tastar el vi de la terra, els visitants s'enduran com a record bossetes amb les herbes emprades pels ibers: til·la (relaxant), camamilla (antiinflamatori i colorant), saüc (antitussigen i colorant del VI) o ginebre (per a problemes menstruals). Herbes que al cap de 2 600 anys encara s'usen per les propietats medicinals i domèstiques que tenen.

[Kelin va ser destruïda i incendiada](#) l'any 75 abans de la nostra era, com molts altres bastions

ibers, possiblement arran de la guerra civil romana entre Sertori i Sil·la. Paradoxalment, la crema i l'abandonament posterior dels poblats han permés als arqueòlegs trobar soterrades i intactes moltes restes vegetals carbonitzades que ajuden a reconstruir l'univers vegetal de l'època. “Vam trobar una llavor de cascall en una de les cases de Kelin”, diu Mata. Les restes orgàniques i la representació iconogràfica revela que aquest narcòtic estava molt present entre els ibers pel seu aprofitament medicinal, simbòlic i màgic: hi ha nombroses imatges de dones relacionades amb aquesta planta, fet que reforça la teoria que les dones iberes gestionaven les drogues i que se'n feia un ús ritual en la guerra i en el trànsit a la mort. Per raons òbvies, diumenge no es repartiran ni roselles ni cascalls entre els visitants a Kelin.

Representació a la Bastida de les Alcusses.

Recreacions semblants a la de Caudete de las Fuentes es fan des del 2007, pel setembre, al jaciment de [la Bastida de les Alcusses](#), a Moixent, a càrrec dels arqueòlegs i dels membres del Departament de Didàctica del Museu de Prehistòria de València, amb el suport de l'ajuntament d'aquesta localitat de la Costera. “Enguany ens han visitat vora 1 500 persones en la jornada de portes obertes”, afirma Jaime Vicens, un dels responsables de l'activitat. Com a Kelin, vora una quarantena d'investigadors, estudiants i becaris es disfressen d'ibers per mostrar al públic “les característiques del jaciment i en què consisteix la nostra recerca”. La línia argumental d'enguany ha

estat els mites i les creences dels ibers, “basant-nos en els resultats de les excavacions, atés que trobarem en la porta principal del poblat restes d'un ritual de les elits guerreres, amb armes, restes d'aliments i llavors”, explica Vives.

Una vegada l'any, els visitants envaeixen aquesta localitat de 4 700 habitants per conèixer la vida quotidiana d'una civilització perduda i del jaciment on es va trobar el famós Guerrer de Moixent, una de les iconografies, juntament amb la Dama d'Elx, més identificatives del món iber a les nostres terres.

Per ara, desconeguem exactament qui eren Betukine, Tarbanikor i la resta de personatges dels quals només en sabem el nom per les inscripcions en trossos de plom i ceràmiques, però la recreació fabulada de les seues vides permet als arqueòlegs continuar la seua tasca: després de l'excavació i la documentació, i de les faenes al laboratori i als museus, cal donar a conèixer els jaciments i promoure'n l'aprofitament social. La tasca desinteressada dels equips dirigits per Consuelo Mata i Jaime Vives a Kelin i a Moixent, a més de difondre la cultura ibèrica, ajuden a reviscolar l'economia local i a promoure el turisme cultural, tot i que siga un cap de setmana l'any. Hi ha veïns i empreses locals que hi participen, “però no és fàcil convèncer-los”, diu Mata. “Ens ha costat molt que s'hi involucren”, afeg Vives. Una vegada més, la ciència va per davant marcant un camí al veïnat dels pobles d'interior per a recuperar, no sols la seua història, sinó també un futur sostenible.

Els ibers com a recurs turístic

E.C.

Per Pasqua i a l'estiu, els membres de l'Associació Cultural Pere Thous de Benicarló també organitzen visites dramatitzades al jaciment del [Puig de la Nau](#), un dels poblats ibers més ben conservats, amb carrers sencers i restes d'habitatges i muralles que encara romanen en peu. Hi ha molts altres jaciments valencians que es poden visitar amb guia. La llista de [la Ruta dels Ibers](#) està en la web del Museu de Prehistòria de València. S'hi pot sumar el jaciment recentment restaurat del Castillejo de la Muela, en Aras de los Olmos, que el 26 d'octubre celebra una jornada de portes obertes coincidint amb una visita a l'observatori astronòmic de la localitat.

A Catalunya, a Aragó, a Múrcia, a Castella-la Manxa i a Andalusia també hi ha

nombroses rutes pels jaciments ibers. Malauradament, les delimitacions administratives actuals (per províncies i autonomies) ofereixen una visió territorial esbiaixada d'aquella civilització i de les seues relacions amb la resta de pobles contemporanis, tot i que el Ministeri de Cultura i la Universitat de Barcelona intenten unificar criteris de promoció mitjançant un treball en xarxa sota el nom de Ruta de los Iberos.